

„ПЛАНИНИ И ХОРА“ – АСОЦИАЦИЯТА НА ПЛАНИНСКИТЕ ВОДАЧИ В БЪЛГАРИЯ

Във връзка със запитването от дирекция „Туристическа политика“ при МИЕ и разработването на проекта на Наредба за образованието, практическата подготовка и професионалната квалификация, необходими за придобиване на правоспособност за упражняване на професията "Планински водач", асоциация „Планини и хора“ прави следните предложения:

Въпроси:

1. Какви следва да са нивата/степените на професията "Планински водач"?
2. На какви изисквания следва да отговаря лицето за различните нива?
3. Какви дейности съответното ниво дава право да извършва планинския водач?

Отговори:

- **(1)** Планински водач е лице с професионална квалификация и опит по смисъла на тази наредба, което има професионална подготовка, умения и знания за водене на туристи по планински маршрути в планински области при максимална сигурност.
- **(2)** В рамките на професията "Планински водач" се обособяват нива и специализации, определени въз основа на професионалната квалификация и опит на лицата.

Изисквания за придобиване, поддържане и повишаване на професионална квалификация и опит за професия "Планински водач"

- **А - (1)** Професия "Планински водач" може да упражнява лице, което е навършило 18 години и има придобита най-малко трета степен на професионална квалификация (за професията „Планински водач“) по смисъла на Закона за професионалното образование и обучение.
- **(2)** Свидетелство за професионална квалификация се издава след полагане на изпит пред държавна изпитна комисия, в която са включени по един представител на държавната власт, професионалните сдружения на водачите, обучаващите институции, сдруженията на туроператорите и лекар.
- **(3)** При упражняване на професията, когато лицето води група от чуждестранни туристи, следва да владее поне един чужд език.
- **Б** -Основните характеристики на професията "Планински водач" са диференцирани по дейности и професионални компетенции, включващи знания, умения и професионално - личностни качества.
- Дейностите по **т.Б.**, включват:
 1. организиране и осъществяване воденето на туристи по маршрут в планинска среда и пресечена местност;
 2. предприемане на мерки за максимално осигуряване на безопасността и сигурността на туристите;
 3. ориентиране и придвижване в различни метеорологични условия и разнообразни терени;
 4. работа с различни видове лична и групова екипировка;
- Професионалните компетенции по **т.Б.**, включват:
 1. **знания по/за:**
 - а) състоянието и тенденциите на развитие на планинския туризъм;
 - б) нормативната база в областта на туризма, на застраховането, свързано с туризма и на защитата на природното и културно наследство;
 - в) принципите за работа с индивидуални туристи и групи;
 - г) начините и средствата за оказване на долекарска помощ и транспортиране на пострадали;
 - д) начините на организиране и осъществяване на туристическо пътуване;
 - е) топографска подготовка и съвременна навигация;
 - ж) опасности в планината и предпазване от тях;
 - з) техника и тактика на движение по различни терени;

и) съвременната туристическа екипировка, тенденции в развитието и методи за използване;

к) планинарство;

л) социална психология;

м) биоразнообразие и екология;

н) физиология, анатомия и биохимия;

о) поддържане и експлоатация на специализираната екипировка.

2. умения за:

а) водене на туристи в планини и придружаването им при посещението им в културни и исторически обекти;

б) организиране и осъществяване на преходи с туристи, с различна сложност и специфика

в) осигуряване безопасността и сигурността на туристите при всякакви условия;

г) оказване на долекарска помощ;

д) запознаване на туристите с характеристиките на българската природа, култура, история и бит;

е) предотвратяване и спомагане за разрешаване на конфликтни ситуации;

ж) работа с различни видове лична и групов екипировка;

з) консултиране и подпомагане на туристите при избор и използване на екипировката, както и за различните начини на придвижване в зависимост от ситуацията;

и) адекватно реагиране в критични ситуации, в рамките на компетенциите си.

3. професионални и личностни качества: да приема ангажименти към туристите само в рамките на своята квалификация, да ги информира за посещаваните места и за особеностите на околната среда, да ги възпитава в уважение към планината, планинарска етика и екологично мислене, да уважава туристите, независимо от техните планинарски или други способности, приоритетно да се грижи за безопасността и сигурността на туристите, да им оказва помощ в критични ситуации като взема адекватни решения, да поддържа и подобрява непрекъснато своята планинарска подготовка, квалификация и обща култура.

- За осъществяване на обучението по теория по професия "Планински водач", учебно-материалната база на обучаващите институции и организации по чл. 2, следва да отговаря на всички методически, дидактически, технически и материални изисквания на съответната нормативна уредба, необходими за качествено и пълноценно провеждане на учебен процес за обучение по професията.
- Обучението по практика по професията "Планински водач" се извършва в естествена планинска среда, съобразно степента на подготовка.
- Обучението по професия "Планински водач" завършва с полагането на държавен изпит по теория и държавен изпит по практика.
- **(1)** Обучението по професия "Планински водач" се извършва от квалифицирани преподаватели, чието завършеното образование, придобитата специалност, присъдените квалификация и правоспособност, отговарят на съответната нормативна уредба и от лица, с квалификационно ниво по-високо от това на обучаваните.
(2) За обучение по теория обучаващите трябва да притежават образователно-квалификационна степен "бакалавър" или "магистър" по специалност, съответна на професионалното направление на професията.
(3) За обучение по практика обучаващите трябва да притежават образователно-квалификационна степен "специалист", "бакалавър" или "магистър" по специалност, съответна на професионалното направление на професията и квалификационно ниво по-високо от това на обучаваните.
(4) За инструктори при обучението по практика, могат да се ползват лица, притежаващи, (като минимум), правоспособност за нивото, за което обучават.
(4) Обучаващите по теория и практика са длъжни непрекъснато да полагат усилия за усъвършенстване на професионалната си квалификация.

- **(1)** Съобразно придобита професионална квалификация и опит се определят следните нива на професията "Планински водач", във възходяща градация, по реда на изброяването им:
 1. първо ниво - **"планински водач"(придружител)**;
 2. второ ниво - **"високопланински (специализиран) планински водач"**
- **(2)** Първо ниво **"планински водач"(придружител)** може да придобие лице, което отговаря на изискванията по **т.А**, ал. 1. Нивото дава право на планинският водач да води пешеходни туристи и групи в планината при летни и зимни условия (снегоходки) по маршрути не налагащи използване на специализирана алпийска техника и съоръжения.
- **Към първото ниво- "планински водач"(придружител)** могат да съществуват различни специализации: водачи с колела, пещерен туризъм, рафтинг, каякинг, виа-ферата, биоразнообразие, защитени територии и т.н.
- (3)** Второ ниво **"високопланински (специализиран) планински водач"** може да придобие лице, което има минимум 3 г. стаж по първо ниво и съответното специализирано обучение в съответната област. Нивото дава право на планинският водач да води туристи и групи в планината при летни и зимни условия по маршрути, налагащи използване на съответната алпийска техника, съоръжения и ски, съобразно придобитата специалност.
 - Към второто ниво се обособяват две основни специалности – **алпинизъм (катерене) и ски туризъм (ски алпинизъм)**
- (4)** Второто ниво **"високопланински (специализиран) планински водач"** дава право на планинският водач да води туристи и групи по алпийски, катерачни, ледени и ски маршрути в ниските, средните и високите планини на света, при летни и зимни условия по маршрути, налагащи използване на съответната алпийска техника и съоръжения, хели-ски и фрирайд съобразно придобитата специалност по ал. 3.
 - Като допълнителна квалификация, към специалността **„алпинизъм“** могат да съществуват под-специалности – **алпинизъм, катерене, катерене по лед**, а към специалността **ски туризъм (ски алпинизъм) - хели-ски, фрирайд**
- **(1)** До изпит пред държавна изпитна комисия по **т.А**, ал. 2 за придобиване, съответно повишаване на професионалната квалификация по съответните нива на професията "Планински водач", се допускат:
 1. За първо ниво **"планински водач"(придружител)**;
 - а) лица, завършили квалификационен курс за нивото (по смисъла на ДООИ);
 - б) лица, с образователно-квалификационна степен "бакалавър" или магистър по специалност "Туризъм - алпинизъм" и "Туризъм - ориентиране";
 - г) лица, завършили специализирани средни училища със специалност "Планински водач".
 2. За второ ниво **"високопланински (специализиран) планински водач"**
 - а) лица, успешно положили специализиран приеман изпит и завършили специализиран квалификационен курс за нивото;
- (2)** Придобитото ниво се вписва в свидетелството за професионална квалификация по **т.А**, ал. 2.

Предложенията, дадени от „Планини и хора“ са максимално съобразени с: историята и традициите на планинарското движение в България; с действащото законодателство и ДООИ за придобиване на правоспособност по професията “Планински водач“ и с международните стандарти за практикуване на професията, разработени от UIMLA и приети от държавите: Англия, Андора, Белгия, Италия, Испания, Перу, Полша, Франция, Холандия, Хърватия, Чехия, Швейцария.

Председател на УС:
Орлин Чачановски